

Fecr Yayınları: 139

İSLÂM ve TERAKKÎ

KARAKAYA, Mehmet Murat

Mizanpaj: CİNAS

Kapak: CİNAS

Baskı, Cilt:

KALKAN MATBAACILIK

Büyük San. 1. Cad. 99/32 İskitler

Tel: 0312.3419234-3421656 Ankara

1.Baskı

Şubat 2010

ISBN: 978-975-6004-85-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Rüzgarlı Cad. Rüzgarlı İşhanı No: 2 Kat: 5 Ulus/ANKARA

Tel: (0 312) 310 08 60 – Fax: (0 312) 311 47 89

web: www.fcr.com.tr – e-mail: fcr@fcr.com.tr

İSLÂM ve TERAKKÎ

Mehmet Murat KARAKAYA

Ankara 2010

Mehmet Murat KARAKAYA

1971 yılında Kayseri'nin Develi ilçesinde doğdu. 1995 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2002 yılında Erciyes Üniversitesi Temel İslami Bilimler Ana Bilim Dalı Tefsir Bilim Dalında yüksek lisansını tamamladı. Yüksek lisans tez çalışması, *"Kur'an'ın Anlaşılmasında Dil Problemi"* adıyla Marifet Yayınları tarafından yayımlandı.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	6
ÖN SÖZ.....	7

BİRİNCİ BÖLÜM

İSLÂM TERAKKÎYE MANİ MİDİR?	13
I- Batı Perspektifi İslâm - Perspektifi (İnsan/Bilgi/Tabiat)	14
II-Batı Medeniyeti Ya da İnsanın Anlam Arayışının Kayboluşu ---	38

İKİNCİ BÖLÜM

ETİK AHLAK VE TEKNOLOJİ	53
I- Ahlakın Yok Oluşu/Etik'in Egemenliği	55
II- Sanatın Yok Oluşu/Tekno'nun Egemenliği	70
III- Teknolojinin Ahlakî Zemini	78
IV- Alet, Teknoloji ve Makine İnsan.....	85

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLERLEMENİN KÜLTÜREL VE TEOLOJİK KÖKENLERİ	99
I- Felsefî Altyapı: Eski Yunan'da Dünya'nın Aşağılanması	102
II- Dinî Altyapı: Batı Hristiyanlığında İnsan'ın Aşağılanması	115
III- İslâm: İnsan'a, Tabiat'a ve Dünya'ya Yaklaşım	135
SONUÇ	147
KAYNAKÇA.....	153

KISALTMALAR

age.	Adı Geçen Eser
agm.	Adı Geçen Makale
bkz.	Bakınız
c.	Cilt
ev.	Çeviren
s.	Sayfa
sy.	Sayı
Tsz.	Tarihsiz

ÖN SÖZ

İnsanın hayatın anlamı ve amacı konusunda zihinsel bir faaliyet içerisinde bulunması ve bunun sonucunda bir çözüm bulması zor ve uzun soluklu bir ameliyedir. Bu ameliye, her zaman doğru bir zemine karşılık bulmayabilir. Özellikle sahih ve muhkem bir zemin bulunmadığı zamanlarda ortaya konan düşünce, fikir, ideal, amaç ve gayeler hayatın bütün anlamını olumsuz yönde etkiler. Yaratıcı-yaratılan, insan-dünya, canlı-cansız gibi kategorilerde sahih ve muhkem bir anlamlandırma, insanın kendisini tanıması, öz'ünü kavraması, nasıl bir insan olması gerektiğinin bilincine varması açısından önemlidir.

Batı medeniyeti, insanın var oluşuna anlam bulamayan en bariz medeniyetlerden biridir. İnsana ve bu dünyadaki konumuna en olumsuz ve en pesimist şekilde yaklaşan Batı medeniyetinin bu özelliği onun en karakteristik özelliğidir. İnsan'a 'günahkâr bir varlık', Dünya'ya 'aşağılık bir hayat' gibi sahih ve muhkem olmayan değerlendirmeler, bu kültür içinde yaşayan insanların üzerine adeta bir kâbus gibi çökmüş, son dört yüzyıldan beri Batı insanı kâbustan kurtulmanın yollarını aramaya koyulmuş, ancak doğru ve sahih bir zemin de bulamamıştır.

İlerlemeye biraz da bu çerçeveden yani kâbus yaşayan insanların kâbustan uyanması ancak başka bir kâbusa uykuya dalmaları şeklinde bakmak gerekir. Şayet, Batı dışındaki toplumlar ve medeniyetler 'ilerleme' konusunda bir mesafe katetmemişler veya geri kalmışlarsa bunun sebebi, İnsan'a ve Dünya'ya dair bir kâbus yaşamadıkları ve yaşatmadıkları içindir. Dünyanın diğer coğrafyalarında ortaya çıkmayan veya çıkmaya uygun bir ortam bulamayan Batı'ya egemen olan düşüncenin, niçin Kıta Avrupa'sında ortaya çıktığının sorgulanması, üzerinde ciddiyetle

durulması gereken bir konudur. Batı toplumlarının diğer toplumlara kıyasla yaratılıştan gelen bir akıl üstünlüğü olmadığına göre, ilerleme konusunda bu kadar ön planda yer almaları; kolektif bilinçaltında yaşadıkları bunalımların, bin yıllar boyunca yaşadıkları zihinsel esaretin bir sonucudur, denilebilir. Dünyanın diğer mekânlarında insanın bu kadar aşağılandığı ve bu kadar değersiz addedildiği belki de başka bir kültür yoktur. Sorun, insanın kendini bu Dünya'da konumlandırmasıyla ve Dünya ile uyum sağlamasıyla ilgilidir.

Son dönem Batılı filozoflara baktığımızda, gelenen son nokta itibarıyla, insan için 'hastalıklı ve nevrotik bir varlık' nitelemesinden başka bir sıfat bulunamamıştır. Çünkü Batı medeniyeti, insana arkaik zamanlardan modern zamanlara kadar suçlu ve sorunlu bir varlık olarak bakmıştır, bakmaktadır. Diğer medeniyetler hem İnsan'a hem de Dünya'ya karşı Batı medeniyeti kadar bir 'sorun', bir 'problem' ve 'olumsuzluk' zemininden bakmadıkları için; dünya-insan, insan-dünya uyumunu ve dengesini sağlamayı başarmışlar; kendileriyle ve dünya ile barışık, 'sükûn' içerisinde, bir çılgınlık yapmadan hayatlarını idame ettirmenin yollarını aramaya çalışmışlardır.

Modern dünya, postmodern dünya, yani çağımız bütün olumlu gibi görünen gelişmelerin aksine bir insanlık dramı yaşamaktadır. İnsan, teknik anlamda, geçmişte belki de hiç görülmemiş bir şekilde gelişmiştir; ama insanlık en kötü çağlarından birini yaşamaktadır. Teknik aygıtların insan hayatına getirdiği kolaylıklar ve faydalar görece olarak muhakkaktır. Ancak, bu aygıtlar salt olarak iyilik ve güzellik getirmemektedir. Bilim ve teknolojinin ilerlemesiyle insanlığın gerilemesi arasında bir koşutluk vardır. Nerede bilim ve teknoloji ilerlemiş orada insanlık, ahlak gerilemiştir. Bunun bilim ve teknolojiyi doğru kullanmakla bir ilgisi yoktur. Sebebi, bilim ve teknolojinin tabii, doğal, insanın fitratına ve tabiat yapısına uygun üretimler olmamasından kaynaklanmaktadır. Yani bilim ve teknoloji üretimlerini 'doğal süreçler' olarak adlandırmak mümkün değildir. Bu etkinlikler, her doğal ve tabii olmayan süreç ve üretimlerde olduğu gibi sonucunda fesada yönelik bir eylemi içerisinde barındırmaktadır.

Tarihe ve topluma dinamik bir yorum getirme gücüne sahip olan Müslümanların, insanın 'şeyleşmesi'ne ve 'hiçleşmesi'ne sebep olan Batı düşüncesinin aksine, varlığa, İlahî Vizyon temelinde kendi düşünsel ve kültürel özelliklerini yansıtarak anlam vermeleri, onların en önemli görevlerindedir. Yani küreselleşen dünyada hem fert hem de ümmet olarak özne olmanın yollarını kendi dilimizle ve kendi imkânlarımızla aramalıyız.

İşte biz burada, özellikle genç arkadaşlarımıza, Batı medeniyetinin özenilecek ve imrenilecek bir perspektife sahip olmadığını, kendi dışındaki medeniyetlere bir çare ve tedavi yöntemi olamayacağını; Batı'nın kültürel dinamiklerini analize tabi tutarak -bilinen hususları ana hatlarıyla- ortaya koymaya, bilim ve teknolojinin arka planına eğilmeye çalıştık. Amacımız var olan sorunların temeline inerek, içinde yaşadığımız çağı doğru teşhis etmek, anlamak ve ona göre yorumlamalarda bulunmaktır. Kısaca, çağa tanık olmaktır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Batı ve İslâm, referansları açısından karşılaştırmalı olarak ele alınmış; insanın anlam arayışı konusunda Batı dünyasının çıkmaza girdiği noktalar ortaya konmuştur. İkinci bölümde, etik ve ahlak kavramlarının anlam alanları üzerinde durulmuş; modernizm ve teknoloji, ahlakilik açısından değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise, ilerlemenin dinî ve kültürel altyapısı tahlil edilmiş, ilerleme anlayışının Batı'da ortaya çıkmasının nedenleri araştırılmıştır.

Makalelerin hazırlanmasında, sıcak ve samimi alakalarıyla fikrî katkı sağlayan Feyzullah Yiğitoğlu'na, Mustafa Türkmen'e ve Mehmet Göktaş'a; yardımlarını esirgemeyen Faruk Yılmaz'a ve Hikmet Altunbaş'a; ayrıca bu çalışmanın yayınlanmasında destek olan Hüseyin Nazlıyıldın'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.